

ERDAL ÖZ
ODALARDA

ROMAN

♥
CAN

5.
BASKI

ERDAL ÖZ
ODALARDA

Can Yayınları 664

© 1995, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1995

5. basım: Nisan 2011

Bu kitabın 5. baskısı 1000 adet yapılmıştır.

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak resmi: © iStockphoto.com

Kapak baskı: Azra Matbaası

İç baskı ve cilt: Özal Matbaası

ISBN 978-975-510-667-0

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

ERDAL ÖZ
ODALARDA

ROMAN

Erdal Öz'ün Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Kanayan, 1985

Gülünün Solduğu Akşam, 1986

Havada Kar Sesi Var, 1987

Yaralısın, 1987

Sular Ne Güzelse, 1997

Bir Gün Yine Allı Turnam, 1998

Cam Kırıkları, 2001

Defterimde Kuş Sesleri, 2003

Yorgunlar, 2009

ERDAL ÖZ, 26 Mart 1935'te Sivas, Yıldızeli'nde doğdu. Tokat Lisesi'ni bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde başladığı yükseköğrenimini Ankara Hukuk Fakültesi'nde tamamladı. İstanbul'da üniversite çevresindeki arkadaşlarıyla birlikte *a dergisi*'ni çıkardı. İlk öykü kitabı *Yorgunlar*, 1960'ta *a dergisi* yayınları arasında çıktı. İlk romanı *Odalarda*, aynı yıl Varlık Yayınları'nca yayımlandı. 12 Mart Askerî Darbesi'yle başlayan karanlık dönemde siyasal görüşlerinden dolayı üç kez tutuklandı, hapis yattı, ama yargılanma sonucunda amlandı. 12 Mart döneminin baskılarını ve bu baskılara karşı direnişi işlediği *Yaralısın* adlı romanıyla 1975 Orhan Kemal Roman Armağanı'na değer görüldü. 1975-1981 yılları arasında Cem Yayınevi'nin Arkadaş Kitaplar adlı çocuk edebiyatı dizisini yönettikten sonra 1981'de Can Yayınları'nı kurdu. *Sular Ne Güzelse* adlı kitabıyla 1998 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı, *Cam Kırıkları* adlı yapıtıyla 2001 Sedat Simavi Öykü Ödülü'nü aldı. *Kanayan* (1973) adlı öykü kitabında, *Deniz Gezmiş Anlatıyor* (1976) ve *Gülünün Solduğu Akşam* (1986) adlı anı-romanlarında, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının idam kararı öncesindeki yaşantılarını ve kendi izlenimlerini dile getirdi. *Gülünün Solduğu Akşam*'a girmeyen notlar ve izlenimlerini 2003'te *Defterimde Kuş Sesleri*'nde topladı. SSCB gezisinin izlenimlerini içeren *Allı Turnam* (1976), 1998'de *Bir Gün Yine Allı Turnam* adıyla yeniden yayımlandı. *Havada Kar Sesi Var* adlı öykü kitabı 1987'de basıldı. *Dedem Korkut Öyküleri* (1979), *Alçacıktan Kar Yağar* (1982), *Babam Resim Yaptı* (2003) adlı üç çocuk kitabı yayımlandı. Erdal Öz'ü 6 Mayıs 2006 günü yitirdik.

Önsöz

Odalarda için bunca yıl sonra bir de “önsöz” yazacağım aklımın ucundan geçmezdi. Bu önsöz, yayıncılık işine bulaştığımdan beri –üç beş dağınık yazının dışında– doğru dürüst bir kitap bile çıkarmamış biri olarak, belki yeniden yazıya dönüyor olmamın da “önsöz”ü olacak.

Odalarda, yayımlanan ilk romanım. Yıl 1960. Daha önce bir iki roman denemem olmuştu, ama bir süre sonra yırtıp atmıştım. O yaşlarda yazılanları yırtıp atmak iyidir. Pek çok şeyi yırtıp atmanın, aslında, her yaşta doğru olduğu kanısındayım.

Odalarda'yı yazdığımda 23-24 yaşlarındaydım. O yaşlarda roman yazılır mı? Genç yazar adaylarının keyfini kaçırmamak, umutlarını kırmamak için, bu soruya açık bir yanıt vermenin doğru olmayacağını düşünüyorum.

O yaşlarda *Odalarda*'yı yazmakla kalmamış, bir mektup eşliğinde Ankara'dan, Varlık Yayınları arasında çıkması dileğiyle, İstanbul'a, Yaşar Nabi'ye postalamıştım.

Yaşar Nabi'ye yazdığım mektupların kopyaları bende yok. Ama onun bana yazdığı mektupları iyi ki saklamışım. Şimdi, yıllar sonrasında, o mektupları yeniden okuyunca, hem şaşıyorum, hem de –doğrusu– utaniyorum.

O zarif insanla, o büyük yayıncıyla –yazışarak– ne kadar didişmişim, ne kadar üzmüşüm o güzel insanı. Sonunda bıktırılmış olmalıyım ki, 1960 Haziranı'nda –evet, hem de Varlık Yayınları arasında– basılmıştı kitabım.

Yaşar Nabi'nin bana yazdığı mektuplardan yaptığım kısa alıntılarla *Odalarda*'nın gün ışığına çıkış öyküsüne değinmek

istiyorum. Bu alıntıların genç romancılara da yararlı olacağını düşünüyorum.

5 Aralık 1959 tarihli mektubunda Yaşar Nabi şöyle yazmış:

Azizim Erdal Öz,

Romanınızı aldım. Memnuniyetle okuyacağım. Ancak son derece sıkışık durumda bulunduğumu, bir ay önce okumasına başladığım başka bir müsveddeyi daha bitiremediğimi göz önünde tutarak bana biraz mühlet vermenizi rica ederim. (...) Yalnız romanınız dolayısıyla şunu da söyleyeyim: Beğenmekle iş bitmiyor, yayımlamak imkânını da bulmak gerek. Kitap piyasası ise şu son zamanlarda adamakıllı bir buhran devresine girdi.

Oldukça umut kırıcı bir mektuptu. Bütün hevesim kaçmıştı. Ama sevgili Yaşar Nabi, dayanamamış, ilk fırsatta okumuş romanımı.

Çünkü ikinci mektubun üzerindeki tarih 17 Aralık. Yani on iki gün sonra:

Azizim Erdal Bey,

Odalarda'yı nihayet vakit bulup tamamlayabildim. Size düşüncüklerimi iyice anlatacak kadar vaktim olmasını ya da sizin karşımda olmanızı isterdim. Çünkü hayli çapraşık bir eser; bıraktığı etkiyi de anlatmak ondan kolay değil. İlkın üzerinde çok çalışılmış, dikkatli ve sabırlı bir sanatçı eliyle işlenmiş olduğu belli. Çok ustalıklı yanları var. Belki de isteyerek, bile bile düşülmüş kusurları da var. İlkın gerçekçi görünüşüne karşılık bir düş eseri olduğunu her sayfasında belli ediyor. Bunu bir kusur diye söylemiyorum. Ama çok ustalık isteyen çok zor bir işe girişmişsiniz. Dostoyevski ile Camus arası bir şey. Böyle bir türe böyle yazarların soluğu gerek diyeceğim, ama acemice de bulmuyorum kitabınızı. Hem beğendiriyor kendini, hem tedirgin ediyor insanı. Sorularla dolduruyor adamın kafasını. Bu soruları açabilmek için gene karşımda olmanızı isterdim.

Mektubun buraya kadar olan bölümü, içimi umutla doldurmuştu. Yaşar Nabi gibi, o dönemin en büyük yayınevini yöneten değerli bir yazarın *Odalarda* için söylediği bu sözler ilk anda sevindirmişti beni. Ama mektubun ikinci bölümünde beklediğim kötü sonuçla yüz yüzeydim:

İşin bu yanını ilerde bir münasip fırsatta görüşmek üzere şimdilik geçelim. Beğenirseniz basarsınız, diyorsunuz ya, bu kadar kolay olmuyor işler. Bugün birçok beğendiğim eserleri basamamak durumunda kalıyorum. Piyasa çok buhranlı bir devreye girdi. Gene de basmak isterdim eserinizi, ama bu haliyle o da olur iş değil. Çünkü bu kitap bu haliyle çıkarsa soluğu doğruca savcılıkta alırsınız: Bizim memleketteki ölçülerle apaçık müstehcen sayılır çünkü. Siz bu tehlikeyi göze alsanız bile –genç bir sanatçı için hatta bir reklam da olur– ben alamam. Adliyelik işlere adımın karışmasını hiç sevmem. Onun için müsveddeleri olduğu gibi size göndermekten başka bir şey yapamıyorum...

Yaşar Nabi'ye o şaşkınlıkla neler yazdığımı, bana yazdığı 26 Aralık tarihli mektubundan çıkarabiliyorum:

Azizim Erdal Bey,

Mektubumun sizde uyandıracak üzüntüyü tahmin ediyordum, ama başka ne yapabilirdim? Yalnız bir noktadaki tereddüdünüze hak veremedim. Eserin lehinde olan sözlerimin sırf nezaket icabı mı söylenmiş olduğunu soruyorsunuz. İnanın bana, nezaket için de olsa yalan söyleyemem. Eserinizi değersiz bulsaydım, kısaca, bu eser size layık değil, daha iyisini yazmaya çalışın, der çıkardım işin içinden.

Kanuni mahzuru ortadan kalkarsa basıp basamayacağımı soruyorsunuz. Bilmem, ama çok geniş bir yer işgal ediyor o evlilik haftası kitapta. Bu kısmın tamamen çıkarılması ya da bir hayli hafifletilmesi eserin ünitesini bozmayacak mı? Bir yandan da acıyorum, çünkü bir hayli ustalıkla işlemişsiniz o kısmı.

Çok sıkışık durumumu, gençlerden bir eser koyunca nasıl bir baskı altına alınacağımı, bütün şartların menfi olduğunu göz önünde tuttuğum halde size menfi cevap vermeye gönlüm razı olmuyor. Müddetle bağlı olmadan, mahzur da ortadan kalkarsa, bu giren yıl içinde kitabınızı yayımlamaya çalışacağım.

Bilmem bu kadarı sizi tatmin edecek mi? İnşallah, diyeceğim...

Yaşar Nabi'nin "müstehcen" bulup basmaktan çekindiği bölümü oturup baştan yazdığım günleri çok iyi hatırlıyorum. Ancak, yeniden yazdığım bölüm, –nedense– bir öncekinden biraz daha "erotik" olmuştu. Yaşar Nabi, o bölümün yeni biçimini –sanırım– okumadan 1960 Haziranı'nda yayımladı kitabımı.

Tam otuz beş yıl sonra, *Odalarda*'yı yeniden okurların karşısına çıkarmaya karar verince, zaman zaman oturup değiştirmeyi düşündüğüm bölümlerle de yetinemedim. Oturdum, romanı baştan sona yeniden gözden geçirdim. Çocukça yazılmış bölümler vardı. Gereksiz uzatmalar vardı. Eksiklikler vardı. Attığım bölümler oldu. Eklediğim bölümler de oldu. Ortaya bambaşka bir roman çıktı, diyemeyeceğim, çünkü *Odalarda*'nın ilk biçimini –yapı olarak– korudum. Dili üzerinde pek oynamadım. Çünkü biz Türkçemizi Ataç'tan öğrenmiştik. Bizim kuşağın Türkçesi her zaman iyi olmuştur.

Hiç unutmam: Romanın ortalarındaydım. O günlerde Ataç “ve”ye takmıştı. Üst üste yazdığı yazılarda “ve”nin Türkçe olmadığını, Türkçenin yapısına aykırı olduğunu, konuşma dilinde halkımızın hiç “ve” kullanmadığını, Türkçenin bu ara sözcüğe gereksinme duymadığını anlatıp duruyordu. Ataç'ın bu görüşü çok etkilemişti beni. Romanı yarıda bırakıp başa döndüm. Ne kadar “ve” varsa kaldırmaya çalıştım. Ama “ve” kullanılmış bir cümleden “ve”yi atıp yerine “virgül” ya da “noktalı virgül” koymakla iş bitmiyordu. Cümleleri yeni baştan düşünüp “ve”siz kurmak gerekiyordu. Ben de öyle yaptım. Önceleri akıl almaz güçlüklerle karşılaştım, ama direttim, giderek alıştım, hiç “ve” kullanmadan da tamamladım romanı. “Ve”yi kaldırmak, çok değişik, çok yeni cümle biçimleri kurmak zorunda bırakmıştı beni. Dilin roman-daki önemini o zaman çok daha iyi anladım. *Odalarda*'nın bu son biçiminde de bir tek “ve” bulamayacaksınız.

Düşünüyorum da, *Odalarda*, ilk biçimiyle de, bu son biçimiyle de bir serüven romanı değil; hem hiç değil. Roman, sürükleyiciliğini olayların şaşırtıcı akışından almıyor. Öyle okunup bir başkasına kolayca özetlenip anlatılacak çarpıcı bir konusu da yok. Roman, başından sonuna, dingin bir anlatımla sürüp gidiyor. Romanın bitişi de öyle. Tıpkı başladığı gibi. Bilmiyorum, bazıları için sıkıcı gelebilir, ama ben, bu dingin anlatış biçimi içinde, okuyanın ilgisini asıl ayrıntılarla ayakta tutmaya çalıştım. Bu da –bütün usta yazarlarda gördüğüm– müthiş bir yalınlığı gerektiriyordu. Bu yalınlığı başarabildim mi, bilemem. Bu kararı okurlar verecek.

Varlık Yayınları arasında çıkan kitabın arka kapağındaki –sanırım Yaşar Nabi'nin yazdığı– tanıtma yazısında şöyle cümleler vardı:

...Okuyunca göreceksiniz: epey şaşırtıcı, alışılmıştan uzaklaşan bir roman. Ama kapalılıkla, anlamsızlıkla ilgisi olmayan bir yeniliği var bu kitabın. İlk dili çok sağlam bir temel üstüne kurulmuş. Sonra iç sorunları açış ve işleyiş tarzı da Dostoyevski'leri, Camus'leri hatırlatan bir klasik analiz yolunda ilerliyor. Yani yadırganmayan bir yeni. Özenli olmayan bir yeni...

Belli ki, çok iyi niyetle yazılmış bir tanıtma yazısıydı. Ancak, yukarıdaki cümleler başıma çok işler açmıştı. Kitap üzerine yazılan yazıların hemen hepsinde sürekli Dostoyevski ve Camus etkilerinden söz ediliyordu. Aslında ne güzel etkilerdi bunlar. Hele 23-24 yaşındaki çok genç bir romancı için. En azından kendime iyi ustalar seçtiğimi gösteriyordu bu. Ama beni asıl etkileyen, beni bu romanı yazmaya sürükleyen, Gogol'ün bir öyküsü olmuştu. Dilimize, "Kaput" adıyla da, "Palto" adıyla da çevrilen olağanüstü bir öyküydü bu. O öyküdeki kahramandan yola çıkarak yazmaya başlamıştım bu romanı. Bugün bunu açıkça söylemekten çekinmiyorum.

Sevgili Yaşar Nabi'ye her açıdan –bunca yıl sonra da olsa– teşekkür etmek istiyorum. Kolay değildi o yıllarda Sait Faik, Orhan Kemal, Yaşar Kemal, Ahmet Hamdi Tanpınar, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Ataç gibi büyük ustaların kitaplarının yayımlandığı bir büyük yayınevinde benim gibi bir yenyetmenin romanına yer vermek.

Ama ben de az direnmemişim hani.

ERDAL ÖZ
Eylül 1995, İstanbul

Benim tek düşüncem büzüldüğüm köşede
Nasıl çekip gideceğim kalk git dediklerinde
Çünkü çıkmak sıkışık sıralardan mesele
Kalkacaklar yol vermeye, bakacaklar ardından
Az mı söylendilerdi şuracığa ilişirken
Zaten ben geldiğimde.

BEHÇET NECATİGİL
“Dönme Dolap”

Soğuk bir gündü.

Parka gidip boş havuzun önündeki tahta sıralardan birine oturdum. Kimseler yoktu. Yakasını kaldırdığım paltoma gömülüp bir süre yakınımıdaki çıplak ağaçları, önümdeki boş havuzun dibinde birikmiş soğuk çamurları, çürümüş yaprakları, yerlerdeki dağınık çakılları gözledim. Gökyüzünden top top gri bulutlar geçiyordu.

Artık kendimi sokaklara alıştırmalıyım.

Erkenden evime dönmek ürpertiyordu beni.

Odamın kapısını açar açmaz yüzüme çarpan annemin yokluğu bir büyük yalnızlığa dönüşüp beni azaltıyordu. Ona ne kadar alıştığımı onsuz kalınca anlamıştım.

Sokak kapısını yavaşça kapatıp eve girdiğimde, odadan, mutfaktan, hela aralığından, o her zamanki kaygan, solgun sesiyle bana seslenmesini bekliyordum. Yatağıma yatınca, yerdeki döşeme tahtalarının aralıklarından, sokağa bakan tek pencerenin sarkık perdesinin ötesinden, köşedeki tahta dolabın kararmış kapaklarının ardından, beni bekleyen, beni soran o bıktığım sesini.

Duvarda asılı duran sarı çerçevesiz resmini yakmıştım. Tahta sandıkta eski bir şeker kutusunun içinde sakladığı bütün fotoğraflarını yırtıp atmıştım. Odanın, mutfağın, helanın, taş aralığın onsuz kalan boşluğunda onu

bana söyleyen bütün döküntü öteberiyi yok etmiştim. Anısı bile kalmasın istemiştim. Boşalan odayı bir güzel süpürüp bol suyla yıkayıp silmiş, yatağımı ondan boşalan köşeye çekmiştim.

Yine de tüketemiyordum onu, yok edemiyordum.

Ölümünün üzerinden şu kadar gün geçmişti. Gece-leri –geç vakit– odama girdiğimde, duyarlığımın titreyerek, ürpertiyle beklediği bilinmez bir çıtırtı, yürürken kaşşayan döşeme tahtalarının çıkardığı belirsiz bir inilti, birdenbire, kocaman bir korku gibi, saklandığı yerden çıkarıyor, yeniden yaşatmaya başlıyordu onu. Karanlık, onu daha da duyulur, görülür kılıyordu sanki. Bunu önlemek için eve girince oda kapısının önünde bir an bekliyor, sonra kapıyı açar açmaz ilk işim, gözlerimi yumup kapının girişindeki elektrik düğmesine basıp ışığı yakmak oluyordu. Biraz bekledikten sonra yüreğimin delice atışları arasında yavaşça gözlerimi araladığımda, onsuz olmasını dilediğim odayı –evet– onsuz buluyordum.

Ah bu eskimiş, yaşanmışlık dolu, içinden kim bilir kaç ölünün çıktığı ahşap yapıların, geceleyin, dünyanın ıssızlığı içindeki uyanışları korkunç oluyor. İnen karanlık geceyle birlikte, her şeyin uykulara geçtiği geç saatlerde küçük ev uyanıyor, geriniyor, güçlkle soluk alıp veriyor, büyüyor, üstüme üstüme geliyordu. Görünmez bir tah-takurdu ince çizik cızırtılarla evi bir köşesinden kemirmeye koyuluyor, belki bir küçük sıçan, tavan tahtalarının üstünde soğuk tüylü tıptırtılarla koşuşturmaya başlıyordu. Açık kalan mutfak penceresinin şangırtılı gülüşü, he-la kapısının attığı dış dış kahkaha esen rüzgârı seslendirirken, ne olduğunu bilmediğim sessiz, gölgeli, yaklaşan garip sesler –sanki ayak sesleri– yalnızlığımı korkuya dönüştürüyordu.

Nedense annemin –yatarkenki, yatağında sırtına koyduğum yastığa dayanıp otururkenki durumuyla değil de– bir hortlak, bir korkutucu gölge gibi kapıyı, pencereyi sessizce aralayıp ya da döşeme tahtalarını çivisizmiş gibi kaldırıp birden odanın ortasında belirmesini, karşıma dikilivermesini bekliyordum.

Annem için bu ölüm yeni sayılmazdı. Çoktan ölmüştü annem. Bedenine gizlenen o bilinmedik dert çoktan onu yatağında çürütüp tüketmişti. Nicedir bir tutam yolunmuş tüydü annem, büzüşük bir kuru yapraktı. Ama vardı. Şimdi yok.

Hem bu kez, öldüğünü, gerçekten yok olduğunu, o yolunmuş bir avuç tüyün havalanıp dağıldığını, o kuru olmuş yaprağın çamurların altında eriyip bittiğini, yerinin artık boş kaldığını, boş kalması gerektiğini bilenler de var. Çalıştığım dairenin kibar müdürü, belki bir iki memur arkadaş, ev sahibim cadaloz kadın, belediye doktoru, imam, mezarlıklar –bütün bunlar– annemin artık odamda değil de bir toprak tümseğinin altında kaldığını biliyorlar.

Gömülme işi bitince mezarlıktan çıkıp koşar adım kasabaya yollandım. Yağmur yüzüme vuruyordu. Önce bundan hiç hoşlanmadım, ama paltomun yakasını kaldırıp göğsümü sıkıca kapatınca hem sevdim, hem alıştım.

Önüme çıkan ilk kahveye girdim. İçeri girerken paltomun yakasını indirmeyi unutmadım. Sokağa bakan büyük camın önündeki boş masalardan birine yerleştim. Paltomu düzgünce yanımdaki sandalyenin arkasına koydum. Masanın yana kaymış örtüsünü düzeltip başıma dikilen garsona bir çay söyledim.

Yağmur önümdeki camdan uzun ince kıvrımlarla kayıyor, ötesindeki sokağı eğri büğrü gösteriyordu. Çayı-

mı yudumlarken bir zaman camdaki yağmurun çocuksu oyununu izledim. Damlalar biraz şişip irileşince yerinde duramaz oluyor, güdüsüzce kendini aşağılara bırakıyor, başka damlalarla birleşiyor, sonra daha kalın eğri bir yolla kayıp aşağıda, camın pervazında yok oluyordu. En çok da camın hemen ötesinden ara sıra geçen insanların, hemen önümde, birden incelişip uzayıvermeleri ilgimi çekmişti. Önce şaşırılmıştım. Camın oyunuydu bu. Belli ki camın yapımında bir bozukluk vardı. Bu oyuna kendimi kaptırıp karışık şeyler düşünerek, ama hiçbir şey düşünmemiş gibi orada bir saat kadar oturdum. Yağmur sonunda kara çevirmişti. Esinti kesilmişti. Tiftimiş, yolunmuş kar pamukçukları bulanık bir göğü inim inim yere indiriyordu. Duaya benzer bir şeyler de geçti içimden. Yadırgadım.

İçtiğim üç çayın parasını ödeyip çıktım dışarı. Karın altında tam bir “yalnız” gibi dolaşmayı denedim. Bu yağmurda çamurda iyice ıslanmış ayakkabılarımın bu yürüyüşe pek dayanamayacağını düşününce vazgeçtim.

Akşama daha çok vardı. Birden iki gündür bir şey yemediğimi düşününce acıkıverdim. Ayaklarım beni Hükümet Konağı'nın karşısındaki köfteciye götürdü. Öğle tatillerinde evime giderken önünden geçtiğim, içerideki üç küçük masada genellikle bıyıklı adamların büyücek lokmaları ağızlarına güçlükle tıktığı, camın hemen ötesindeki göbekli kel adamın kirli önlüğüne ellerini sile sile önündeki ocakta cızırdayıp duran, görünce acıktıran, dumanlı küçük küçük köfteleri elindeki maşayla sık sık çevirdiği ufacık bir yerdi burası. Bu kez boştu. İki kişi vardı içeride. Girdim. Lokmaları onlar gibi büyük büyük koparıp ağızıma tıka tıka tam kırk köfte yedim. Görülmüş şey değildi bu benim için. Bir şişe de şıra içtim.

Çıktığımda daireler yeni dağılmıştı. Memurcuklar paltolarının, paltosuzlar ceketlerinin yakalarını kaldır-

mışlar, yağan karın altında, açık adımlarla yürüyorlardı. Bu karda pusta eskiliğinin, solmuşluğunun görülmeyeceğini düşünerek ben de paltomun yakasını kaldırdım. Ayaklarımın alışkanlığına karşı koyarak evimin yolunu tutmadım. Önüme ilk çıkan sokağı saptım. Sonra başka dar sokaklardan geçtim. Sanki buraları ilk kez görüyordum. Bir başka sokakta da ansızın her günkü tanıdık akşamı buldum. Gidecek başka yerim olmadığından, günlük işimden çıkmışım gibi, çamurlara, su birikintilerine basmamaya çalışarak evime gitmekte olduğumu, yolunun üstündeki her günkü büyük yeşil kapıyı görünce anladım. Birkaç kapı sonra evimin önündeydim. Büyük kara anahtarımın sokak kapısını gürültüsüzce açtım. Hela kapısının aralığında her günkü keskin kötü koku yine yüzüme bulaşverdi. Çamurlu ayakkabılarımı sıyırıp çıkardım, oda kapımın yanına çektim. Odama girmedim. Mutfak bıraktığım gibiydi. Bulaşık kalmış iki üç tabak; masanın üzerinde kurumuş yarım ekmek; dağınık bardaklar; kararmış cezve; teldolabında alacakaranlık küçük kaplar. Çekinerek oda kapısını araladım. Dügmeye uzanıp ışığı yaktım. Dağınıktı oda. Annemin yatağı boştu, çiğnenmiş gibiydi. İçimde kabaran bir tuhaf, bir hızlı duyguyu bastırmaya, kayıtsız olmaya çalışarak ıslak paltomu çıkarıp duvardaki askıya astım. Paltomun yanında annemin kırçıl hırkası asılıydı. Yatağıma oturup ıslak çoraplarımı çıkarırken, odayı yeni baştan, kendime göre –ama hemen– bir düzene sokmam gerektiğini anladım. Önce annemin dağınık yatağını toplayıp dürdüm, kucaklayıp kapının arkasına, köşeye taşıdım. Üstünü eski bir yaygıyla güzelce örttüm. Yerdeki tarazlanmış kilimi katlayıp kapının dışına taşıdım. Annemin eski, eğrilmiş terliğinin ikinci tekini sandığın dibinde buldum. Odadaki her şeyi –gereksiz gördüğüm her şeyi– toplayıp dışarı çıkardım. Yerleri bir güzel süpürdüm, ıslak bezle sildim.

Tahtaların ıslak toz kokusu içinde soyundum. Yatağımı altüst edip öbür köşeye yaydım. Dolaptan temiz çarşaf çıkarıp eskisini dışarı attım. Bir kitap alıp yatağıma uzandım. Hangi kitap olduğunu bile anlamadan okumaya çalıştım. Sanki bomboştu kitap. Ah işte orada, dayanılmaz bir boşluk duygusuyla titredim. Korkuyla döndüm: Yatağı bile yoktu annemin; onun her zaman yattığı yerde o kocaman boşluğu gördüm. Kitap katı bir gürültüyle elimden düştü. Yorganı hızla başıma çektim.

Yorganı başıma çekince bir daha hiç açılmadan sabahı buluyordum; ama delik deşik bir uykuyla.

Gece odanın elektriğini yanar bırakıyordum. Haftanın iki günü dışında, kasabanın elektriği gece yarısına doğru kesilirdi. Demek ki kesilmediği günlerde odamın soluk ampulü sabaha kadar boş yere yanıp duruyordu. Benim gibi dar gelirli biri için düşüncesizce bir davranıştı bu. Hele son iki aylık kirasını bile ödeyememiş biri için. Ama başka türlü de yapamıyordum. Karanlıkta kalamıyordum. Denedim; lambayı söndürüp gözlerimi sımsıkı yumup yatağıma gitmeyi denedim, olmadı, yapamadım. Çamura batmış çıplak bir ölünün ayağına takılıp üstüne düşecekmişim gibime geldi, hemen düğmeye basıp ışığı yaktım.

Varlığına dayanamazdım, şimdi de yokluğuna alışamıyordum. Odaya girer girmez her şey kıpırdamaya başlıyordu. Yorganı başıma çeksem de, biraz ötemde soluk alıp veriyordu o. Göğsünün hırıltısını yanı başımda duyuyordum.

Tam uykuya dalacakken, üzerime yürüyüp, öfke içinde, acı pul kırmızıbiberle dolu bir çorba kaşığını zorla ağzıma sokuyordu. Tüküremiyordum bile; çünkü bir eliyle ağzımı kapatıyor, öbür eliyle de, nasıl olduysa dikilmiş çüküme boş kaşıkla küt küt vuruyordu.

Bulutsu bir öfke olup dolaşıyordu odada.

Gömüldüğünün üçüncü günüydü. Gece, bir türlü ısıtamadığım yorganımın altında büzülüp uyumaya çalışırken, birden, öldüğünü, toprağın derinlerine gömüldüğünü, artık bir daha dönmek üzere gittiğini, öyleyse bu evde ona ait ne varsa bir bir ayırıp atmayı, satmayı, yok etmeyi düşündüm. Mutfak rafında duran kırmızıbiber kavanozuna varana kadar her şeyi. Artık anısı bile kalmamalıydı bu evde. Bunu düşünmemle birlikte fırladım kalktım yataktan. Dolabı açtım, içinde ne varsa yığıdım odanın ortasına; sandığı devirdim, döktüm içindekileri. Duvardaki Saatli Maarif Takvimi'ni, küçük duvar saatini, camlı çerçeveli dua yazısını, ortadan yapıştırılmış kırık çini tabağı, işlemeli perdeyi, her şeyi yığıdım ortaya. Elektrikler kesilmeden de attım kendimi yatağa, çektim yorganı başıma kadar. Soluk soluğaydım.

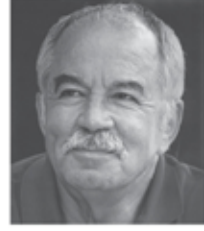
Ertesi gün öğlen tatilinde daireden çıkınca sorup sorduğum, bir eskici buldum. Adam satılacak eşyayı gelip görmek istedi. Hiç de param kalmamıştı. Döküntü öteberiyi yok etmeyi düşünürken böylece elime biraz para da geçecek olması sevindirdi beni.

Ölümü bile parayı gerektirmişti. Ölüyü kaldırmanın bu kadar para gerektireceği aklımın ucundan geçmezdi. Önce paniğe kapıldım. Elimdeki parayla evdeki ölüyü gömemezdim. Nasıl oldu bilmem, doğruca müdür beyin odasına çıktım. Hiç düşünmeden yaptım bunu. Niçin başkasından değil de müdür beyden borç para istediğimi bilmiyorum. Başka kimden isteyebilirdim ki? Dairedeki arkadaşlar arasında bana borç para verebilecek tek dostum yoktu. Benim hiç dostum yoktu. Olmadı. Ama müdür be-

yin odasına girerken bunları düşünmüş değildim. Kapısını vururken oldukça heyecanlı olduğumu hatırlıyorum. O güne kadar, çağırmadıkça odasına girmişliğim yoktu. Çağrıldığımda da öyle karşılıklı konuştuğumuz hiç olmamıştı. Genellikle imzaladığı kâğıtları alıp çıkardım odasından. Nereden geldiğini bilemediğim bir güven duygusuyla kapısını tıkladıvermişim. “Gel!” diye seslendiği aklımda. Bu bildiğim ince, kadınsı sesi duyar duymaz kapısını açıp içeriye giriverdiğim de aklımda. Yine masasının başındaydı. Her zamanki gibi zarifti, biçimliydi, güzeldi. Camdan sokulan beklenmedik bir kış güneşi, tertemiz, ince, yüzüklü parmakların süslediği kalem tutan sağ elini aydınlatıyordu. Odanın ortasında yassı bir duman bulutunun çarşaf gibi salındığını görmüştüm. Müdür bey, kara gözlüklerini takmış, yanındaki bir dosyaya bakarak önündeki kâğıda bir şeyler yazıyordu. Ellerimi nereye koyacağımı bilemiyordum; sonunda iki yanına yapıştırmayı uygun buldum. Sayfalar çevriliyor, çevriliyor, ama müdür bey bir türlü başını kaldırıp da bana bakmıyordu. Orada ne kadar gereksiz, ne önemsiz biri olduğumu düşünmek hiç hoşuma gitmedi. Bir ara çıkıp gitmeyi geçirdim aklımdan, ama olmazdı, saygısızlık olurdu. Ağırliğımı yorulan bacağımdan ötekine geçiriyor, aksi gibi boğazıma takılan öksürüğümü önlemeye çalışıyordum. Birden burnumun aktığını anlayınca yüzümü ateş bastı. Köşede gürültüyle yanan odun sobasının sıcaklığı birden dayanılmaz geldi bana. Yavaşça, gürültü yapmamaya çalışarak arka cebimden mendilimi çıkardım. Öylesine pisti ki, utandım; kurumuş, yapışmıştı. Mendilimi avuçlarımda gizleyerek belimden yukarısını geriye döndürdüm, neden bilmiyorum –hiç yapmadığım bir şey–, gürültüyle sümkürdüm. Döndüğümde müdür beyin şaşkın gözlerini gözlerimde buldum; kara gözlüğünü elinde tutuyordu. Elimdeki mendili yine arka cebime tıkaştırdım. Yüzümün yandığını biliyorum.

*50 Kuşuğı'nın öncü
yazarlarından Erdal Öz,
edebiyatımıza yalın bir dille
yazılmış birbirinden değerli
eserler armađan etmiştir.*

Fotoğraf: Mahmut Turhan

“Düşünüyorum da, *Odalarda* 1960'ta yayınlanan ilk biçimiyle de, bu son biçimiyle de bir serüven romanı değil, hem hiç değil. Roman, sürükleyiciliğini olayların şaşırtıcı akışından almıyor. Öyle okunup bir başkasına kolayca özetlenip anlatılacak çarpıcı bir konusu da yok. Roman, başından sonuna, dingin bir anlatımla sürüp gidiyor. Romanın bitişı de öyle. Tıpkı başladığı gibi. Bilmiyorum, bazılarına sıkıcı gelebilir ama ben, bu dingin anlatış biçimi içinde, okuyanın ilgisini asıl ayrıntılarla ayakta tutmaya çalıştım. Bu da –bütün usta yazarlarda gördüğüm– müthiş bir yalınlığı gerektiriyordu. Bu yalınlığı başarabildim mi, bilemem. Bu kararı okurlar verecek.”

ERDAL ÖZ

ISBN 978-975-510-667-0

9 789755 106670